

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบกระบวนการจัดการปัญหาวัณโรค โดยบูรณาการงานเครือข่ายในพื้นที่จังหวัดระนอง ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ร่วมวิจัย จำนวนทั้งสิ้น 40 คน โดยคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงในส่วนของบุคลากรด้านสาธารณสุขจำนวน 20 คน ได้แก่ ผู้รับผิดชอบงานวัณโรคระดับเขต 3 คน ระดับจังหวัด 1 คน ระดับอำเภอ 5 คน โรงพยาบาลทั่วไป 2 คน โรงพยาบาลชุมชน 4 คน และผู้แทนจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 5 คน สำหรับเครือข่ายอื่น คัดเลือกโดยการไปเชิญชวนเข้าร่วมโครงการตามความสมัครใจ จำนวน 20 คน ได้แก่ ผู้แทนจากองค์กรเอกชน 5 คน ผู้แทนแกนนำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข อาสาสมัครต่างด้าว 10 คน และผู้แทนจากสถานประกอบการ 5 คน ระยะเวลาการวิจัย ตั้งแต่ เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2560 – กันยายน พ.ศ. 2562 การวิจัยมี 3 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาปัจจัยนำเข้า ได้แก่ สถานการณ์ ปัญหาการดำเนินงานวัณโรคและปัจจัยต่างๆที่สำคัญในการดำเนินงานควบคุมวัณโรคในพื้นที่ จากเอกสารเกี่ยวกับการดำเนินงานวัณโรค ข้อมูลที่เป็นปัจจัยสนับสนุน การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การประชุมอภิปรายกลุ่มวิเคราะห์หาเครือข่ายร่วมดำเนินงาน 2) การพัฒนารูปแบบกระบวนการจัดการปัญหาวัณโรค โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของเครือข่าย และร่วมดำเนินงานโดยใช้หลักการดำเนินงานตามวงจรสู่ความสำเร็จ (PDCA) อย่างต่อเนื่อง เก็บข้อมูลจากการตรวจสอบติดตามงาน ช่องทาง Line group รายงานผลการดำเนินงาน รายงานผลการประชุม และ 3) การประเมินผลผลิตและผลลัพธ์ที่ได้จากการพัฒนา โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากผลการนำเสนอในการประชุม ผลการทบทวนตรวจสอบ ติดตามผลการดำเนินงานของเครือข่าย เปรียบเทียบกับแผนที่ได้กำหนดไว้ ผลการรักษาของผู้ป่วยจากระบบรายงาน TBCM ทะเบียนประวัติผู้ป่วยและประมวลผลข้อค้นพบอื่นๆที่พบจากกระบวนการวิจัย สรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนารูปแบบกระบวนการจัดการปัญหาวัณโรค พบว่ามีการบูรณาการงานเครือข่ายในพื้นที่จังหวัดระนอง โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนและหลักการดำเนินงานตามแนวทางวงจรสู่ความสำเร็จ (PDCA) คือ 1) การจัดเวทีสื่อสารให้เครือข่ายได้รับรู้สถานการณ์ของปัญหา ข้อจำกัด ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญและเป็นเรื่องความเสี่ยงที่ส่งผลให้การดำเนินงานในช่วงที่ผ่านมาไม่เป็นไปตามเป้าหมาย และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคต รวมทั้งระดมสมองร่วมวิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุของปัญหาที่แท้จริง โดยใช้กรอบแนวคิดแผนผังต้นไม้ปัญหา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมาใชวางแผนจัดการแก้ไขปัญหา (Plan) กำหนดกิจกรรม ผู้รับผิดชอบ ตัวชี้วัดผลสำเร็จของการดำเนินงานในแต่ละระยะ วิธีการวัดและช่วงเวลาในการวัด การติดตามประเมินผลในแต่ละระยะ 2) ร่วมปฏิบัติตามแผนและกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ (DO) 3) ร่วมตรวจสอบติดตามผลการดำเนินงาน รับรู้ผลที่เกิดจากการร่วมกระทำ (Check) และ 4) ร่วมกันพัฒนาปรับปรุงเพื่อให้ผลการดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมาย (ACT) โดยมีการดำเนินงานเป็นวงจรของการดำเนินงาน (PDCA) อย่างต่อเนื่อง

2. ผลผลิตที่ได้จากการพัฒนารูปแบบกระบวนการดังกล่าว คือเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการแก้ไขปัญหาวัณโรค ตามกิจกรรมที่ได้ร่วมกันกำหนด และได้ผลลัพธ์คืออัตราการความสำเร็จการรักษาวัณโรค ปีงบประมาณ พ.ศ.2561 ได้ร้อยละ 86.61 ซึ่งสูงกว่าปีที่ผ่านมา (ปี พ.ศ.2560 ร้อยละ 78.34) ไม่มีรายงานผู้ป่วยล้มเหลว ผู้ป่วยขาดยาร้อยละ 3.15 เสียชีวิตระหว่างการรักษาร้อยละ 6.69 ผู้ป่วยที่โอนออกไม่ทราบผลการรักษาร้อยละ 2.36 ซึ่งลดลงจากปีที่ผ่านมาอย่างชัดเจน (ปีงบประมาณ พ.ศ.2560 ร้อยละ 4.41, 10.19 และ 4.46 ตามลำดับ) โดยพบปัจจัยแห่งความสำเร็จของการดำเนินงานที่สำคัญคือผู้บริหารให้ความสำคัญ และความเข้มแข็งของเครือข่ายทุกภาคส่วนในการร่วมจัดการแก้ไขปัญหาวัณโรคในพื้นที่ ทั้งร่วมวิเคราะห์ปัญหาร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงาน ร่วมติดตามผลการดำเนินงานและร่วมพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องตามวงจร PDCA แต่พบปัจจัยที่ไม่สำเร็จซึ่งจำเป็นต้องมีการปรับปรุง พัฒนา และร่วมจัดการแก้ไขปัญหามาในประเด็นที่ผลงานยังไม่ได้ตามเป้าหมาย ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติจากการวิจัยครั้งนี้คือ ควรใช้กระบวนการดำเนินงานรูปแบบนี้อย่างต่อเนื่องและพัฒนาประเด็นที่ผลงานยังไม่ได้ตามเป้าหมาย ซึ่งพื้นที่อื่นๆสามารถนำไปใช้ได้แต่ควรมีการปรับกระบวนการทำงานหรือประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม สอดคล้องกับบริบท วิถีชีวิตของชุมชน ประเพณี วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของแต่ละพื้นที่

คำสำคัญ : กระบวนการจัดการปัญหาวัณโรค : การบูรณาการงานเครือข่าย : หลักวงจรคุณภาพ (PDCA)

Abstract

This participatory action research intended to development of TB management process by integrating network in Ranong Province. Population and sample group of 40 participants. By selecting specifically As for the health personnel, 1TB provincial coordinators, 3TB Regional coordinators , 6 TB hospital coordinators , 5TB district coordinators , 5 Personnel Health Promoting Hospital . For the network inviting to join voluntarily, 5 representatives from private organizations, 10 representatives from community Leader representative and foreign health volunteers and 5 representatives from the establishment. Research duration between October 2017 - September 2019 . The research has 3 steps : first, study input factors including situation and problems of tuberculosis operations in Ranong province, information that is a supporting factor and interview networks involved in the operation, collecting The data by using reviewing the related literatures , conducting in-depth interviews, and holding focus group discussion; second, development of tuberculosis management process by organize a process for related networks to participate in operations , and using the PDCA guide line for develop operational processes; collecting data from follow-up inspections, Line group, Face book, operation report , meeting report, and third, assessing the development , collecting data from follow-up treatment of patients from the TBCM report system , patient registration, presentation of the meeting, monitor network performance. The data was analyzed by compare outcome of the process and the indicators of the plan, and other findings that found from research summarized as follows.

1. The result of model development process for managing Tuberculosis problems using the principles of participation with networks involved in all sectors and using the PDCA guide line by 1) Communicate to be aware of the situation and problems of TB in the area and brainstorming to analyze to find the root cause of the real problem by using the problem tree diagram , in order to get true information for plan, manage, and solve problems , activity schedule , responsible person , indicators of the success of each phase , time and measurement methods , monitoring and evaluation in each phase (Plan) 2) Participate in implementing the plan and activities specified. (Do) 3) Monitor the operational results , recognize the results of joint actions. (check) and 4) Develop and improve to achieve the target performance. (Act) There is ongoing cycle of operations (PDCA)

2. The out put has found , the process for managing Tuberculosis problems by integrating network according to the activities that have been jointly determined . The out come has found in success rate of all form TB in 2018 up to 86.61 % that is higher than last year, (2017 =78.34%) and There is no failure, lack of medication 3.15% , died 6.69 % , transfer out 2.36% which clearly decreased from last year. (44.41% , 10.19% , 4.46% respectively) The key success factors of the operation that management emphasizes, The strength and participation of networks in all sectors to join in managing TB problems in the area . However, there are still some limitations and jointly managed on the issue that the work has not yet achieved its goal. The suggestion from this research is to use this process continuously and develop issues that have not yet been achieved. Which this process the other area can be used and have to adjust work processes or apply appropriately, consistent with the context , community lifestyle , tradition , culture and environment of each area

Keyword : TB management process : Network integration : Principles of success cycle (PDCA)